

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата наук з фізичного виховання та спорту,
доцента Білецької Вікторії Вікторівни
на дисертаційну роботу **Москаленка Олександра Вікторовича**
«Корекція самооцінки фізичної підготовленості здобувачів фахової
передвищої освіти в процесі занять спортом»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність теми дослідження. Сучасна українська дійсність, детермінована комплексом соціальних та економічних викликів, актуалізує потребу у формуванні молоді, здатної до психологічної стійкості, швидкої адаптації та успішної конкуренції. У цьому контексті сфера фізичної культури та спорту перетворюється на потужний інструмент цілісного розвитку особистості, що сприяє формуванню ключових психологічних характеристик: стійкості, комунікативної компетентності та цілеспрямованості.

Глобальна статистика свідчить про тривожну тенденцію: понад 80 % підлітків не досягають мінімальних норм рухової активності. В Україні ситуація є особливо гострою - лише 28 % юнаків та 18 % дівчат віком 15-19 років займаються регулярною фізичною активністю. Для здобувачів фахової передвищої освіти ця проблема набуває особливої значущості, оскільки віковий період 16-20 років характеризується інтенсивним професійним самовизначенням, психофізіологічним дозріванням і формуванням ціннісних орієнтацій.

Проведений аналіз наукових джерел засвідчив, що сучасні освітні програми лише частково враховують необхідність системної корекції самооцінки фізичної підготовленості. Існують суттєві суперечності між зростаючою популярністю «культу тіла» в соціальних мережах та реальними фізичними кондиціями молоді, між індивідуальним характером формування самооцінки та груповою формою організації занять, між накопиченими теоретичними знаннями та недостатньою розробленістю практичних технологій.

Інтеграція кращих світових підходів із напрацюваннями вітчизняної науки створює підґрунтя для розроблення технології корекції самооцінки фізичної підготовленості, адаптованої до вікових закономірностей розвитку, регіонального контексту соціалізації, гендерних відмінностей мотивації та особливостей українського освітнього середовища. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю усунення виявлених суперечностей і створення ефективного інструментарію формування адекватного самосприйняття фізичного «Я» здобувачів освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-

2025 рр., згідно з темою кафедри теорії і методики фізичного виховання 3.3 «Удосконалення системи педагогічного контролю фізичної підготовленості дітей, підлітків і молоді в закладах освіти» (номер державної реєстрації 0121U108938). Внесок дисертанта як співвиконавця теми полягав у теоретичному обґрунтуванні, проєктуванні та експериментальній перевірці технології корекції самооцінки фізичної підготовленості здобувачів передвищої фахової освіти в процесі занять спортом.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Дисертаційна робота Москаленка Олександра Вікторовича відрізняється комплексним розкриттям дослідницької проблематики, оригінальністю наукових підходів та ретельною емпіричною верифікацією результатів, що свідчить про їх значний теоретико-прикладний потенціал.

Сформульовані в роботі наукові положення та висновки демонструють повну відповідність меті та завданням дослідження. Аргументаційна база дослідження підкріплена емпіричними даними, отриманими завдяки застосуванню сучасного методичного інструментарію, що відповідає критеріям валідності.

Результати дослідження ґрунтуються на репрезентативному масиві фактичних даних, що забезпечує достовірність наукових положень та висновків. Статистична значущість результатів досягнута завдяки достатньому обсягу вибірки, строгій кількісній інформації, використанню сучасних дослідницьких процедур та коректного застосування методів математичної статистики

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що у роботі:

- уперше теоретично обґрунтовано та розроблено технологію корекції самооцінки фізичної підготовленості (Технологія) здобувачів фахової передвищої освіти в процесі занять спортом: структура Технології визначена системою критеріїв ефективності (мотиваційний, діяльнісно-практичний, психоемоційний), реалізується через чотири взаємопов'язані вектори впливу (ціннісно-світоглядний, мотиваційно-рефлексивний, психоемоційний, діяльнісно-практичний) та інтегрує мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивно-підсумковий компоненти;

- уперше розроблено й апробовано експериментальну інтегративну програму реалізації Технології, яка поєднує спеціально організовану рухову активність, кіберспорт та психолого-освітні тренінги, що трансформують кіберспорт з форми дозвілля в педагогічний інструмент, як мотиватор для фізичного самовдосконалення;

- уперше системно досліджено взаємозв'язок фізичної підготовленості, мотиваційного спрямування та самооцінки фізичного «Я» здобувачів фахової передвищої освіти різного професійного спрямування (спортивного та інформаційно-технічного профілів) та доведено вплив освітнього середовища на адекватність самооцінки фізичної підготовленості;

- уперше у ході поглибленого аналізу ефективності впровадження

технології корекції самооцінки фізичної підготовленості побудовано статистично значущу поліноміальну модель, яка пояснює 67,2 % загальної дисперсії та описує нелінійний зв'язок між початковим викривленням самооцінки фізичної підготовленості та ефектом її корекції; модель дозволяє прогнозувати динаміку адекватності самооцінки фізичної підготовленості залежно від вихідного рівня невідповідності суб'єктивних та об'єктивних показників;

– уперше встановлено статистично значущий зв'язок ($p < 0,05$) між самооцінкою фізичної підготовленості, статтю та мотиваційним спрямуванням здобувачів фахової передвищої освіти: показано, що позитивна самооцінка фізичної підготовленості статистично значуще підсилює орієнтацію на досягнення – це підтверджується значущими відмінностями між групами за критеріями мотивації досягнення успіху ($p < 0,05$);

Практична значимість результатів дослідження полягає в розробці технології корекції самооцінки фізичної підготовленості здобувачів фахової передвищої освіти в процесі занять спортом (Технологія). Структура запропонованої Технології ґрунтується на системі критеріїв ефективності, що включає мотиваційний, діяльнісно-практичний та психоемоційний компоненти, та реалізується через чотири взаємопов'язані вектори впливу. Методичну основу Технології становить інтеграція мотиваційного, когнітивного, діяльнісного та рефлексивно-підсумкового модулів.

Апробація розробленої Технології передбачала впровадження експериментальної інтегративної програми, що поєднує спеціально організовану рухову активність, елементи кіберспорту та психолого-освітні тренінги. Таке поєднання дозволило трансформувати кіберспорт із форми дозвілля в ефективний педагогічний інструмент стимулювання фізичного самовдосконалення. Результати дослідження впроваджено в освітню практику низки навчальних закладів:

- Київського фахового коледжу зв'язку (акт впровадження від 03.04.2024);
- Київського транспортно-економічного фахового коледжу Національного транспортного університету (акт впровадження від 15.05.2025);
- Івано-Франківського фахового коледжу фізичного виховання НУФВСУ (акти впровадження від 07.05.2025);
- Національного університету фізичного виховання і спорту України (акти впровадження від 17.04.2025).

Матеріали дослідження інтегровані в навчальний процес з дисципліни «Фізична культура» та «Теорія і методика фізичного виховання» для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня.

Проведений аналіз дисертаційної роботи Москаленка О. В. засвідчує відсутність ознак академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації наукових даних і експериментальних результатів. Це підтверджується висновками метрологічної експертизи, проведеної спеціалістами

Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Академічна доброчесність дослідження підтверджується:

- відповідністю всіх представлених матеріалів вимогам авторського права;
- об'єктивністю наведених експериментальних даних;
- належним цитуванням та посиланнями на використані джерела;
- відсутністю маніпуляцій з результатами дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завдань в цілому і основних положень дисертації. Дисертаційна робота виконана у формі машинописного тексту українською мовою загальним обсягом 254 сторінки. Структура дослідження містить усі необхідні розділи: анотацію, зміст, вступ, п'ять основних розділів із висновками, загальні висновки, список використаних джерел та одинадцять додатків.

Наукові дані презентовано за допомогою 45 рисунків та 42 таблиць, що забезпечує наочність та систематизацію отриманих результатів. Бібліографічний список включає 264 джерела, що свідчить про комплексне вивчення наукової проблеми та ґрунтовну теоретичну підготовку.

Така структура роботи відповідає вимогам до дисертаційних досліджень та забезпечує цілісне розкриття теми. Обсяг та оформлення матеріалів підтверджують глибину проведеного дослідження та достатність отриманих даних для обґрунтування наукових положень.

У **вступі** представлено системне обґрунтування наукової проблеми корекції самооцінки фізичної підготовленості здобувачів фахової передвищої освіти. На тлі сучасних соціальних трансформацій та світової тенденції до зниження рухової активності молоді аргументовано доведено потребу у розробці інноваційних педагогічних рішень.

На основі ретельного аналізу вітчизняних та міжнародних наукових джерел було сформовано методологічний фундамент дослідження, визначено його цілі, завдання, об'єкт і предмет. Чітко окреслено наукову новизну, прикладну цінність та шляхи впровадження отриманих результатів.

Вступ послідовно формує концептуальну базу дослідження, створюючи теоретичний фундамент для експериментальної апробації розробленої технології. Логічна побудова вступу забезпечує методологічну цілісність наукового дослідження.

Розділ 1 «Самооцінка фізичної підготовленості як наукова проблема: еволюція поглядів та сучасні інтерпретації у вітчизняних і зарубіжних дослідженнях» містить системний аналіз наукових підходів до досліджуваної проблеми. Структура розділу охоплює три ключові напрями: теоретико-методологічні засади дослідження феномену самооцінки; фізичний образ «Я» як структурний елемент Я-концепції; чинники формування самооцінки фізичної підготовленості.

У даному розділі простежено історичну еволюцію наукових уявлень про самооцінку - від античних філософських концепцій до сучасних теорій. Особливу увагу приділено аналізу структури фізичного образу «Я», який

розглядається як інтегративна система, що об'єднує: когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти.

Важливим аспектом дослідження стала систематизація детермінант формування самооцінки фізичної підготовленості, які об'єднані у чотири взаємопов'язані групи: біологічні, індивідуально-психологічні, соціально-психологічні та освітньо-організаційні чинники, що забезпечило науковий фундамент для подальшого емпіричного дослідження.

Розділ 2 «Методи та організація дослідження» містить комплексне обґрунтування методологічного підходу, детальний опис вибірки, інструментів дослідження та етапів експерименту. Методологія ґрунтується на чіткому визначенні наукової проблеми, об'єкта, предмета, емпіричних завдань та арсеналу методів, що забезпечує системність дослідницького підходу. Вибір дослідницьких методів зумовлений потребою у всебічному вивченні предмета дослідження. Методика була сформована для забезпечення валідності та репрезентативності даних, що є підґрунтям для їх коректної статистичної обробки.

До методологічного інструментарію дослідження увійшли: теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, соціологічні методи дослідження, педагогічні методи (педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент), психодіагностичні методи дослідження та методи математичної статистики. Методологічною перевагою дослідження є обґрунтоване застосування методу узагальненого регресійного моделювання (GRM), що дозволило проаналізувати ефективність корекції самооцінки з урахуванням нелінійних залежностей.

У дослідженні взяли участь 365 респондентів (268 юнаків та 97 дівчат) з трьох закладів освіти різного профілю: ВСП «Олімпійський фаховий коледж імені Івана Піддубного НУФВСУ» (155 осіб) - заклад зі спортивною спрямованістю; ВСП «Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання НУФВСУ» (51 особа) - заклад, що готує фахівців у галузі фізичної культури; Київський фаховий коледж зв'язку (159 осіб) - заклад з ІТ-спрямованістю та опосередкованим зв'язком з фізичною культурою.

Такий підбір вибірки забезпечив репрезентативність дослідження та дозволив вивчити особливості формування самооцінки фізичної підготовленості в різних освітньо-професійних середовищах.

Розділ 3 «Комплексний аналіз взаємозв'язку показників фізичної підготовленості, самооцінки фізичного «Я» та мотиваційно-ціннісних пріоритетів здобувачів фахової передвищої освіти різного професійного профілю» розкриває взаємозв'язок між фізичною підготовленістю, самооцінкою фізичного «Я» та мотиваційними пріоритетами здобувачів освіти різних професійних профілів. Отримані результати демонструють вирішальний вплив освітнього середовища на формування ключових досліджуваних параметрів.

Професійна спрямованість навчального закладу детермінує рівень спортивних досягнень, інтенсивність тренувань та мотиваційні орієнтації. За

результатами дослідження в даному розділі представлено, що здобувачі спортивного профілю (Коледж 1) продемонстрували найвищі показники фізичної підготовленості та спрямування мотивації на досягнення. Натомість, здобувачі освіти ІТ-профілю (Коледж 3) мають нижчий рівень фізичної підготовленості та нижчий рівень спрямування мотивації на досягнення успіху.

Аналіз виявив чітку кореляцію між професійним профілем закладу та рівнем самооцінки фізичного «Я». Найвищі показники самооцінки фізичної підготовленості зафіксовані у здобувачів освіти спортивного профілю, найнижчі – у представників ІТ-напряму. Одним із основних моментів даного розділу є розроблена регресійна модель, яка підтвердила, що 64,8 % дисперсії між самооцінкою та реальними показниками пояснюються комплексом факторів, включаючи об'єктивні фізичні якості, стать та належність до певного освітнього середовища. Найбільш адекватне самосприйняття виявлено у здобувачів Коледжу 1 (спортивне спрямування навчання), що свідчить про реалістичність їхньої самооцінки фізичної підготовленості навіть за високих об'єктивних показників.

Представлені у 3 розділі результати підтверджують, що соціально-професійне освітнє середовище є одним з ключових чинників, що впливає на самооцінку фізичної підготовленості, мотивацію досягнень та самосприйняття здобувачів освіти.

У розділі 4 «Обґрунтування та організаційно-методичні умови реалізації технології корекції самооцінки фізичної підготовленості в процесі занять спортом для здобувачів фахової передвищої освіти» представлено теоретичне обґрунтування, розробку та експериментальну апробацію технології корекції самооцінки фізичної підготовленості (Технологія) здобувачів фахової передвищої освіти в процесі занять спортом.

Технологія базується на комплексному аналізі теоретичних (психолого-педагогічних концепцій самооцінки, мотивації, тілесної ідентичності), соціально-психологічних (результати констатувального експерименту, що виявили зв'язок між профілем закладу освіти, спрямуванням мотивації та адекватністю самооцінки ФП) та організаційно-педагогічних передумов (аналіз реального стану фізичного виховання в закладах освіти). Її структура включає чотири взаємопов'язані компоненти - мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивно-підсумковий - які реалізуються через відповідні вектори педагогічного впливу і ґрунтуються на принципах гармонійного розвитку, індивідуалізації, безперервної корекції та інноваційності.

Важливу роль у розробці Технології відіграло експертне опитування, яке визначило пріоритети корекційного впливу: формування реалістичного уявлення про власні фізичні можливості, розвиток навичок самоспостереження та саморефлексії. Кластерний аналіз думок експертів дозволив консолідувати найбільш узгоджені позиції.

Експериментальна перевірка Технології проводилась серед здобувачів освіти Київського коледжу зв'язку (професійний профіль - інформаційно-

комунікаційні технології), які характеризуються найбільшою розбіжністю між об'єктивними показниками фізичної підготовленості та їх суб'єктивним сприйняттям, несформованою спортивною ідентичністю та низькою руховою активністю. Для реалізації і апробації Технології було розроблено та впроваджено інноваційну програму, що інтегрує традиційні фізичні вправи, елементи кіберспорту та психолого-освітні тренінги.

Результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність Технології за трьома критеріями: мотиваційний (виявлено позитивну динаміку у напрямку зростання мотиваційного спрямування до успіху); діяльнісно-практичний (зафіксовано статистично значуще покращення об'єктивних показників фізичних якостей (сили, витривалості, координації, гнучкості) у представників обох статей); психоемоційний (доведено статистично значуще зменшення розбіжності між суб'єктивною та об'єктивною оцінкою фізичної підготовленості), що свідчить про підвищення адекватності самооцінки. Ефективність Технології підтверджена побудовою поліноміальної регресійної моделі.

Ключовим результатом дослідження є підтвердження гіпотези про те, що Технологія спрямована саме на формування адекватної самооцінки фізичної підготовленості, а не на її безпосереднє підвищення чи зниження. Виявлено диференційований вплив на різні компоненти фізичного «Я» та обмеження ефективності при надмірно завищеній вихідній самооцінці фізичної підготовленості.

Таким чином, в розділі 4 представлено цілісну, теоретично та емпірично обґрунтовану Технологію, яка довела свою ефективність у формуванні адекватної самооцінки фізичної підготовленості у здобувачів фахової передвищої освіти.

У 5 розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» здійснено систематизацію та інтерпретацію результатів у контексті сучасних досліджень. Емпіричні дані переконливо підтвердили ефективність розробленої Технології. Порівняння отриманих результатів дослідження з міжнародними й вітчизняними працями вчених, засвідчило наукову новизну дослідження.

Сформульовані в дисертації висновки логічно впливають із проведеного дослідження та повністю відповідають поставленим завданням. Аргументація автора відрізняється послідовністю, цілісністю та відсутністю внутрішніх суперечностей, що забезпечує наукову обґрунтованість отриманих результатів. Чітка відповідність програмі дослідження та системний зв'язок між теоретичними положеннями та практичними результатами підтверджують достовірність і завершеність представлених висновків.

Стиль і мова дисертації. Дисертаційну роботу викладено високоякісною українською мовою з дотриманням усіх вимог академічного стилю. Логічна побудова дослідження та структурований виклад матеріалу відповідають стандартам Міністерства освіти і науки України.

Науковий апарат дослідження характеризується адекватним використанням спеціальної термінології та чіткою систематизацією даних. Цифровий матеріал ефективно структуровано за допомогою таблиць та ілюстрацій, що значно полегшує сприйняття складних даних і сприяє наочності представлених результатів.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих наукових працях. Ознайомлення з науковим доробком здобувача за темою дисертації дозволяє стверджувати, що його наукові публікації повністю відображають основні результати дисертаційної роботи відповідно до чинних вимог. Зокрема, наукові результати дисертації висвітлені в 12 наукових публікаціях: 9 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, одне з яких проіндексоване у базі даних Scopus (Q4); 3 публікації апробаційного характеру. У публікаціях, що підготовані у співавторстві, чітко вказано авторський внесок.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Незважаючи на загальну високу оцінку дослідження та беззаперечну наукову новизну, варто зазначити окремі дискусійні моменти, що потребують додаткового методологічного осмислення та обґрунтування.

1. Для перевірки ефективності запропонованої Технології проведено перетворювальний експеримент, що засвідчив статистично значущі позитивні зміни за ключовими показниками, підтверджуючи практичну цінність. Водночас відсутність контрольної групи звужує силу причинно-наслідкових висновків і не дозволяє повністю відокремити ефект втручання від можливого впливу зовнішніх чинників. Дані зауваження не зменшують наукової цінності отриманих результатів, але вказують на потенціал для подальшого розвитку дослідницької програми та розширення сфери застосування розробленої Технології.

2. У Розділі 4 (п. 4) автор обґрунтовує інтеграцію теоретичних і когнітивних елементів у Технологію (щоденники самостереження, міні лекції, тренінги). Водночас їхній внесок не підлягав окремому кількісному вимірюванню, а в системі оцінювання результативності не виокремлено когнітивного критерію. Попри те, що когнітивна складова не була задекларована як самостійна чи пріоритетна мета, її теоретичний зв'язок із підвищенням точності самооцінки не дає змоги чітко відмежувати механізми дії без прямої діагностики. Запровадження валідованих інструментів прямого вимірювання надалі зробило б інтерпретацію внеску когнітивного компонента більш прозорою.

3. Розроблена Технологія є вагомим методичним доробком для системи фахової передвищої освіти. Для повнішої реалізації її потенціалу в практиці закладів фахової передвищої освіти доцільно у методичному супроводі чіткіше визначити оптимальне поєднання та дозування різних видів рухової активності в межах корекційного циклу; описати вплив і доцільність організаційних форматів занять на динаміку самооцінки фізичної підготовленості; регламентувати механізми диференціації для здобувачів із

різним вихідним рівнем підготовленості та належністю до медичних груп. Зазначені уточнення значно підвищують ефективність упровадження Технології.

Усі висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, спрямовані на подальше поглиблення та розширення окремих аспектів дослідження і жодним чином не зменшують наукової цінності, актуальності та практичної значущості виконаної дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим чинним вимогам. Дисертаційна робота **Москаленка Олександра Вікторовича** «Корекція самооцінки фізичної підготовленості здобувачів фахової передвищої освіти в процесі занять спортом» є кваліфікаційною науковою працею, яка виконана здобувачем особисто, має наукову новизну, характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти та науки України № 40 від 12.01.2017 р. (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти та науки України № 759 від 31.05.2019 р.) та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (із змінами внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р.), а її автор Москаленко Олександр Вікторович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, завідувач кафедри спорту та фітнесу
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Вікторія БІЛЕЦЬКА